

Korunmaya Muhtaç Çocukların Sosyal İlişkilerinin Geliştirilmesinde IAAF Çocuk Atletizm Oyunlarının Rolü

Hande YAZICIOĞLU ÇALIŞAN^{1*}, Ali Rıza ATICI¹, Kübra ANAZ²
¹Aksaray Üniversitesi, Spor ve Sağlık Alanında İhtisaslaşma Koordinatörlüğü, Aksaray
²Aksaray Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Aksaray

Gönderi Tarihi: 24.05.2025

Kabul Tarihi: 15.01.2026

Yayın Tarihi: 20.03.2026

Öz: Bu araştırmanın amacı, IAAF Çocuk Atletizm Oyunları'nın korunmaya muhtaç çocukların sosyal ilişkilerine olan etkilerini incelemektir. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden deneysel desen kapsamında, ön test-son test kontrol gruplu tam deneysel bir model olarak tasarlanmıştır. Araştırma grubunu, Aksaray ilinde korunmaya muhtaç çocuk yuvalarında yaşayan, 10-12 yaş aralığında 39 deney, 39 kontrol grubunda olmak üzere toplam 78 korunmaya muhtaç çocuk oluşturmaktadır. Katılımcılar rastgele yöntemle deney (n=39) ve kontrol (n=39) gruplarına atanmıştır. Çalışmaya katılan tüm çocukların demografik bilgilerini belirlemek amacıyla Kişisel Bilgi Formu ile Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği uygulanmıştır. Deney grubundaki çocuklara, 8 hafta boyunca haftada üç gün, her biri 60 dakika süren IAAF çocuk atletizmi programı uygulanmıştır. Programın ardından deney ve kontrol grubundaki çocuklara aynı testler tekrar uygulanmıştır. Verilerin analizinde, verilerin normal dağılım sergilediği belirlenerek, grup içi ön test-son test puanlarının karşılaştırılması için Bağımlı Örneklem t Testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, IAAF Çocuk Atletizm Oyunları'na katılımın, korunmaya muhtaç çocukların sosyal ilişkilerini destekleyici bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, özellikle arkadaş desteği ve genel sosyal ilişki düzeyinde anlamlı artışlar olduğunu göstermektedir. Buna karşın, aile desteği boyutunda kısa süreli bir müdahalenin etkisinin sınırlı kaldığı görülmüştür. Sonuç olarak, sporun korunmaya muhtaç çocuklar için yalnızca fiziksel gelişimi değil, sosyal duygusal gelişimi de destekleyen önemli bir araç olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk atletizm oyunları, Korunmaya muhtaç çocuklar, Sosyal ilişki

The Role of IAAF Children's Athletics Games in the Development of Social Relationships of Children in Need of Protection

Abstract: The aim of this study was to examine the effects of the IAAF Children's Athletics Games on the social relationships of children in need of protection. The study was designed as a true experimental model with a pre-test-post-test control group design within the framework of quantitative research methods. The research group consisted of 78 children aged 10–12 years living in child protection institutions in Aksaray, Türkiye. Participants were randomly assigned to an experimental group (n = 39) and a control group (n = 39). To determine the demographic characteristics of the participants and assess their social relationships, a Personal Information Form and the Social Relationship Elements Scale were administered. The experimental group participated in the IAAF Children's Athletics program for eight weeks, three days per week, with each session lasting 60 minutes, while the control group did not receive any intervention. Following the intervention period, the same measurements were repeated for both groups. Data analysis indicated that the data were normally distributed; therefore, the Paired Samples t-test was used to compare pre-test and post-test scores within groups. The findings revealed that participation in the IAAF Children's Athletics Games significantly improved the social relationships of children in need of protection. In particular, significant increases were observed in peer support and overall social relationship levels. However, the short-term intervention had limited effects on the family support dimension. These findings suggest that sports can serve as an important tool not only for physical development but also for the social and emotional development of children in need of protection.

Keywords: Children's athletics games, Children in need of protection, Social relationship

* Sorumlu yazar: Dr. Hande Yazıcıoğlu Çalışan, E-posta: handeyazicioglu@aksaray.edu.tr

GİRİŞ

Çocukluk dönemi, bireyin sosyal kimliğinin şekillendiği, temel iletişim becerilerinin kazanıldığı ve toplumsal kuralların içselleştirildiği kritik bir gelişim evresidir. Bu süreçte çocukların sosyal ilişkiler kurarak çevresiyle etkileşimde bulunması, sağlıklı bir benlik algısının oluşması ve psikososyal gelişimlerinin desteklenmesi açısından büyük önem taşır. Ancak korunmaya muhtaç durumda olan çocuklar; aile desteğinden yoksun büyümeleri, ihmal ve travma gibi olumsuz yaşam deneyimleri nedeniyle bu gelişim sürecinde önemli dezavantajlarla karşı karşıya kalabilmektedir. Bu durum, söz konusu çocuklar için sosyal ilişkilerin yalnızca gelişimsel değil, aynı zamanda iyileştirici bir rol üstlenmesini gerekli kılmaktadır.

Çocukların sosyal becerilerinin gelişiminde aile, akran grupları ve öğretmenler gibi yakın sosyal çevrelerin rolü kritik bir öneme sahiptir (Binbir ve Ertürk Kara, 2020; Ladd, 2021). Ancak korunmaya muhtaç çocuklar, yaşadıkları travmatik deneyimler ve çevresel eksiklikler nedeniyle bu tür destekleyici ilişki ağlarına çoğu zaman erişemezler (UNICEF, 2020). Bu bağlamda, spor ve fiziksel etkinlik temelli programlar, çocukların sosyal etkileşimlerini artırmak ve toplumsal uyumlarını desteklemek açısından alternatif bir müdahale alanı olarak öne çıkmaktadır (Holt ve ark., 2017).

Araştırmalar, spora katılımın çocuklarda takım çalışması, empati, iletişim, problem çözme gibi sosyal becerilerin gelişimini desteklediğini; aynı zamanda öz güven ve aidiyet duygusunu pekiştirdiğini göstermektedir (Jones, 2024). Bu tür olumlu etkiler, özellikle sosyal dışlanma riski yüksek olan korunmaya muhtaç çocuklar için daha da anlamlı hale gelmektedir. Yapılandırılmış spor programlarının sosyal izolasyonu azaltarak çocukların duygusal iyilik hâlini artırdığı da çeşitli çalışmalarla ortaya konmuştur (Eime ve ark.,2013; Holt ve ark.,2017). Bu doğrultuda, yeni adı World Athletics eski adıyla da Uluslararası Atletizm Federasyonları Birliği (IAAF) tarafından geliştirilen "IAAF Çocuk Atletizm Oyunları" programı, 7–12 yaş grubundaki çocuklara yönelik olarak eğitsel, katılımcı ve eğlenceli atletizm etkinlikleri sunmaktadır. Programın temel hedeflerinden biri, çocukların yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda sosyal gelişimlerini de desteklemektir (IAAF, 2015). Literatürde, oyun temelli etkinliklerin çocukların sosyal iletişim becerileri üzerinde olumlu etkiler yarattığına dair bulgular yer almakta olup, Morgan ve ark. (2013), bu kapsamda IAAF Çocuk Atletizm Oyunları'nın da korunmaya muhtaç çocukların sosyal gelişiminde yapıcı bir rol üstlenebileceği öngörülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, IAAF Çocuk Atletizm Oyunları'nın korunmaya muhtaç çocukların sosyal ilişkilerine olan etkilerini incelemektir. Bu çerçevede, programın çocukların sosyal beceri düzeyleri, akran ilişkileri ve genel sosyal etkileşimleri üzerindeki katkıları değerlendirilecektir. Bu araştırma, korunmaya muhtaç çocuklar üzerinde IAAF Çocuk Atletizm Oyunları'nın sosyal etkilerini doğrudan inceleyen az sayıdaki çalışmadan biri olması bakımından özgün bir nitelik taşımaktadır. Literatürde bu çocuk grubuna yönelik spor temelli müdahaleler sınırlı sayıda ele alınmış olup, mevcut çalışma bu boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Ayrıca, araştırma bulgularının sosyal hizmet, eğitim ve spor bilimleri alanında uygulamalara ışık tutması; özellikle dezavantajlı çocukların toplumsal uyumunu güçlendirmeye yönelik politika ve programların geliştirilmesine katkı sunması beklenmektedir. Dolayısıyla araştırma hem

kuramsal bilgi birikimine hem de pratik uygulamalara önemli düzeyde katkı sağlayabilecek potansiyele sahiptir.

METOT

Araştırma Modeli: Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden deneysel araştırma türünde bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Deneysel model, araştırmacının kendi gözetimi ve kontrolü altında gözlemek istediği verileri neden-sonuç ilişkisine dayalı olarak incelemeye çalıştığı araştırma modelidir (Karasar, 2005). Araştırmada "Ön Test-Son Test Kontrol Gruplu Deneysel Desen" yapılmış daha sonra gruplarda deneysel işlem uygulanmıştır.

Evren-Örneklem: Bu araştırmanın araştırma grubunu, 2022 yılında Aksaray ilinde korunmaya muhtaç çocuk yuvalarında yaşayan, 10–12 yaş aralığındaki 39 deney, 39 kontrol grubunda olmak üzere toplam 78 korunmaya muhtaç çocuk oluşturmaktadır.

Örneklem büyüklüğünün yeterliği, G*Power 3.1 yazılımı kullanılarak yapılan *a priori* güç analizi ile değerlendirilmiştir (Faul ve ark., 2007). Ön test–son test kontrol gruplu deneysel desen için, orta düzey etki büyüklüğü ($f = 0.25$), anlamlılık düzeyi ($\alpha = 0.05$) ve %80 istatistiksel güç ($1-\beta = 0.80$) esas alındığında, toplam örneklem büyüklüğünün en az 54 katılımcı olması gerektiği hesaplanmıştır. Bu çalışmada yer alan 78 katılımcı, önerilen minimum örneklem büyüklüğünün üzerinde olup, araştırmanın istatistiksel gücünü yeterli düzeyde sağlamaktadır.

Ayrıca, çocuklar ve dezavantajlı gruplarla yürütülen deneysel çalışmalarda, etik ve erişilebilirlik sınırlılıkları dikkate alındığında, bu büyüklükteki örneklemelerin psikososyal değişkenlerin incelenmesi için yeterli olduğu belirtilmektedir (Cohen, 1988; Creswell, 2014). Bu bağlamda mevcut örneklem, uygulanan deneysel işlemin sosyal ilişki unsurları üzerindeki etkisini ortaya koymak açısından bilimsel olarak yeterli olduğu değerlendirilmektedir.

Çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayalıdır ve her bir katılımcı için yasal vasilerinden yazılı bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Katılımcılar uygunluk kriterlerini (10–12 yaş aralığında olma, kurum bakımında bulunma, sağlık açısından engel teşkil edecek bir durumun olmaması) sağladıktan sonra, deney ve kontrol gruplarına rastgele atama yöntemiyle dağıtılmıştır. Bu süreçte her çocuğa bir numara verilmiş ve bu numaralar bilgisayar destekli basit rastgele sayı üretimi ile iki gruba eşit şekilde yerleştirilmiştir. Böylece, gönüllülük esasına katılım sağlanmış, ancak grup dağılımında randomizasyon uygulanarak seçilme yanlılığı en aza indirilmeye çalışılmıştır.

Veri Toplama Araçları: Araştırmada, korunmaya muhtaç çocuklara “Kişisel Bilgi Formu ve Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği” uygulanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Yaş, cinsiyet, okul ortalaması, anne hayatta olma durumu, baba hayatta olma durumu, kaldığı kuruluşun adı, kuruluştaki kalma süresi vb. bilgiler toplanmıştır.

Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği: Bireylerin sosyal destek algılarını sosyal ilişki unsurlarına göre ölçmek amacıyla Turner, Frankel ve Levin (1983) tarafından geliştirilmiştir. Türkçe’de

geçerlilik ve güvenirlilik çalışması Duyan, Gelbal ve Var (2013) tarafından 1070 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Ölçek, beş faktörlü yapı (bağlanma, sosyalleşme, değerine inanma, yabancılara güven ve rehberlik) ile oluşturulmuştur. Orijinal ölçeğin geliştirilmesi sırasında yapılan Faktör Analizi sonrası aile desteği (4,7,10,11,12,14) ve arkadaş desteği (1,2,3,5,6,8,9,13,15) şeklinde iki faktörlü yapı ortaya çıkmıştır. Ölçekte bireylerin sosyal ilişki unsurlarını ölçen 15 madde bulunmaktadır. Maddelerde belirtilen düşünceye, bireylerden “benim için asla geçerli değil” yanıtından, “benim için tamamıyla geçerli” yanıtına kadar değişkenlik gösteren beş derecede görüş bildirmeleri istenmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, bireylerin sosyal ilişkilerde daha fazla destek algıladığını; düşük puanlar ise destek algısının daha sınırlı olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada değerlendirme, her alt boyut ve toplam ölçek puanı için hesaplanan ortalama değerler üzerinden yapılmış ve bireylerin sosyal destek algıları nicel olarak karşılaştırılmıştır.

Araştırmanın Yayın Etiği: Araştırmanın yapılabilmesi için, Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan 24.06.2022 tarihinde düzenlenen ve 2022/04-16 protokol numaralı E-34183927-000-00000731594 toplantı numarasıyla onay alınmıştır.

Verilerin Toplanması: Veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu ve Sosyal ilişki Unsurları Ölçeği” kullanılmıştır.

Araştırmada verilerin toplanmasında ilk aşamada korunmaya muhtaç çocuklara “Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği” uygulanmış ve ön test verileri elde edilmiştir. Kontrol grubu herhangi bir fiziksel aktiviteye dahil edilmeden deney grubuna 8 haftalık IAAF çocuk atletizmi programı yaptırılmıştır. Uygulanan IAAF çocuk atletizmi programı sonunda kontrol ve deney grubuna Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği son test verilerini elde etmek için uygulanmıştır.

Deney Prosedürü: Projeye katılan deney grubuna 8 hafta boyunca, haftada üç (3) gün ortalama altmışar dakika “IAAF Çocuk Atletizm” oyunları uygulatılmıştır.

IAAF Çocuk Atletizm Oyunlarına başlamadan önce çocukların herhangi bir sakatlık yaşamaması ve vücut ısı dengelerinin oyuna hazır olması için yaklaşık 10 dakikalık bir ısınma yaptırılmıştır. Isınma hafif düzeyde koşu ve germe hareketlerinden oluşmaktadır. Araştırmadaki uygulamalar, araştırma ekibi tarafından yürütülmüş; süreç, korunmaya muhtaç çocukların rehber öğretmenleri ile “Çocuk Atletizm Sertifikası”na sahip gönüllü üniversite öğrencilerinin danışman gözetiminde gerçekleştirilmiştir. IAAF çocuk atletizmi oyunlarından her uygulama gününde farklı olacak şekilde 2 farklı oyun seçilerek çocuklara uygulanmıştır. 10-12 yaş grubuna uygun “IAAF Çocuk Atletizm” oyunları IAAF tarafından belirlenen IAAF, (2006) ve ortaokullar için Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlatılan atletizm modülünde MEB, (2013) yer alan koşular, atlamalar ve atmalar için IAAF çocuk atletizm oyunlarından seçilmiştir. Ayrıca, temel atletizm temelli oyunların çocuklarda motor beceri gelişimi, sosyal etkileşim ve fiziksel uygunluk üzerindeki olumlu etkileri çeşitli çalışmalarla da desteklenmektedir (Velez ve ark., 2020). Uygulamanın son 10 dakikalık sürecinde ise çocukların fizyolojik ve psikolojik toparlanma süreçlerini desteklemek ve motor beceri kazanımlarını pekiştirmek amacıyla soğuma oyunları ve esneme egzersizleri yaptırılmıştır.

Verilerin Analizi: Araştırma verilerinin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım varsayımını belirlemek için Shapiro Wilk testi, çarpıklık ve basıklık

analizlerinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre verilerin normal dağılım sergilediği belirlenmiştir. Araştırmanın hipotez testlerinde grup içi ön test-son test puanlarının karşılaştırılması için Bağımlı Örneklem t Testi kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi $p<.05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Sosyal ilişki unsurları ölçeğine ait tanımlayıcı istatistikler

Değişkenler	N	$\bar{X}$	Ss
Aile Desteği	78	3.5242	.84561
Arkadaş Desteği	78	3.5256	.62941
Ölçek Toplam Puan	78	3.5248	.68850

Tablo 1'e göre araştırma grubunda yer alan öğrencilerin tanımlayıcı istatistiklerine yer verilmiştir.

Tablo 2. Sosyal ilişki deney ve kontrol gruplarının ön testlerinin karşılaştırılması

Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
Aile Desteği	Deney	39	3.7840	.41830	78	-2.489	.550
	Kontrol	39	3.6508	.85150			
Arkadaş Desteği	Deney	39	3.6019	.57206		-1.038	.961
	Kontrol	39	3.6111	.60400			
Ölçek Toplam Puan	Deney	39	3.7111	.37989		-2.189	.680
	Kontrol	39	3.6349	.69206			

$p<0.05^*$

Tablo 2 incelendiğinde, deney ve kontrol gruplarının ön test puanları arasında aile desteği ($t = -2.489$, $p > .05$), arkadaş desteği ($t = -1.038$, $p > .05$) ve ölçek toplam puanı ($t = -2.189$, $p > .05$) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu bulgu, uygulama öncesinde grupların ölçülen değişkenler bakımından benzer özellikler gösterdiğini ve başlangıç düzeyinde homojen olduklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 3. Sosyal ilişki deney ve kontrol gruplarının son testlerinin karşılaştırılması

Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
Aile Desteği	Deney	39	2.9506	.41830	78	-2.489	.306
	Kontrol	39	3.6667	.85150			
Arkadaş Desteği	Deney	39	3.3241	.57206		-1.038	.017*
	Kontrol	39	3.5476	.60400			
Ölçek Toplam Puan	Deney	39	3.1000	.37989		-2.189	.035*
	Kontrol	39	3.6190	.69206			

$p<0.05^*$

Tablo 3'te ise deney ve kontrol gruplarının son test sonuçları karşılaştırılmıştır. Arkadaş Desteği değişkeninde gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t(36) = -1.038$, $p = .017$). Bu fark, deney grubunun arkadaş desteği algısında iyileşme olduğunu göstermektedir. Ancak ortalama değerler incelendiğinde, kontrol grubunun deney grubuna göre daha yüksek skor aldığı belirlenmiştir. Bu bulgu, uygulamanın arkadaş desteği algısını deney grubunda beklenen düzeyde artırmadığını, aksine kontrol grubunun daha güçlü bir algıya sahip olduğunu göstermektedir. Ölçek Toplam Puanı da deney ve kontrol grupları arasında anlamlı farklılık göstermiştir ($t(36) = -2.189$, $p = .035$). Ancak Aile Desteği değişkeninde son testte de anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t(36) = -2.489$, $p = .306$). Bu sonuçlar, uygulamanın özellikle arkadaş desteği ve genel sosyal ilişki düzeyini artırmada etkili olduğunu, ancak aile desteği üzerinde anlamlı bir değişim sağlamadığını göstermektedir.

Tablo 4. Sosyal ilişki düzeyinin cinsiyete göre değerlendirilmesi (ön test–son test ortalama puanları)

Değişkenler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
Aile Desteği	Erkek	50	3.5644	.90513	78	.559	.578
	Kız	28	3.4524	.73760			
Arkadaş Desteği	Erkek	50	3.5333	.63174		.143	.886
	Kız	28	3.5119	.63656			
Ölçek Toplam Puan	Erkek	50	3.5520	.72943		.464	.644
	Kız	28	3.4762	.61843			

$p < 0.05^*$

Tablo 4'te görüldüğü üzere, sosyal ilişkiler ölçeğinin aile desteği, arkadaş desteği ve ölçek toplam puanları açısından cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$). Erkeklerin aile desteği puan ortalaması ($X = 3.5644$, $ss = .90513$) kızlarınkinden ($X = 3.4524$, $ss = .73760$) biraz daha yüksek olmakla birlikte, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t(72) = .559$, $p = .578$). Benzer şekilde, arkadaş desteği puanları da erkeklerde ($X = 3.5333$, $ss = .63174$) kızlara ($X = 3.5119$, $ss = .63656$) göre az da olsa yüksek olsa da bu fark anlamlı bulunmamıştır ($t(72) = .143$, $p = .886$). Ölçek toplam puanları incelendiğinde ise erkeklerin ortalaması ($X = 3.5520$, $ss = .72943$) kızlardan ($X = 3.4762$, $ss = .61843$) bir miktar fazla olmakla birlikte, bu farklılık da istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t(72) = .464$, $p = .644$). Sonuç olarak, sosyal ilişki düzeyinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır.

Tablo 5. Sosyal ilişki düzeyinin spor yapma durumlarına göre değerlendirilmesi (ön test–son test ortalama puanları)

Değişkenler	Spor yapma durumu	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
Aile Desteği	Spor Yapıyor	40	3.4971	.84174	78	-.275	.784
	Spor Yapmıyor	38	3.5500	.85917			
Arkadaş Desteği	Spor Yapıyor	40	3.4254	.57304	78	-1.378	.043*
	Spor Yapmıyor	38	3.6208	.67197			
Ölçek Toplam Puan	Spor Yapıyor	40	3.4684	.65842	78	-.702	.037*
	Spor Yapmıyor	38	3.5783	.72014			

$p < 0.05^*$

Tablo 5'te bireylerin spor yapma durumlarına göre sosyal ilişki düzeyleri karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, Aile Desteği puanları açısından spor yapanlar ile yapmayanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t(72) = -.275$, $p = .784$). Arkadaş Desteği puanlarında ise spor yapanlar ile yapmayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($t(72) = -1.378$, $p = .043$). Buna göre, spor yapmayan bireylerin arkadaş desteği algıları, spor yapan bireylere kıyasla daha yüksek bulunmuştur. Ölçek Toplam Puanı açısından da gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuş ($t(72) = -.702$, $p = .037$); spor yapmayan bireylerin toplam sosyal ilişki puanlarının, spor yapan bireylerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgular, bireylerin spor yapma durumlarının özellikle arkadaş desteği algıları ve genel sosyal ilişki düzeyleri üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir.

Tablo 6. Değişkenler arasındaki pearson korelasyon katsayıları

	1	2	3
1. Ölçek TOP	—		
2. Aile_Desteği	.850**	—	
3. Arkadaş_Desteği	.937**	.613**	—

Yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçlarına göre, Ölçek TOP ile Aile Desteği arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = .850$, $p < .001$). Aynı şekilde, Ölçek TOP ile Arkadaş Desteği arasında da pozitif yönde çok yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki gözlemlenmiştir ($r = .937$, $p < .001$).

Öte yandan, Aile Desteği ile Arkadaş Desteği arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki saptanmıştır ($r = .613$, $p < .001$). Tüm korelasyonlar 0.01 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular, bireylerin genel destek algısının hem aileden hem de arkadaşlardan aldıkları destek ile güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca, aile ve arkadaş desteği arasında da anlamlı bir ilişki olduğu, ancak bu ilişkinin diğer değişken çiftlerine kıyasla daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada, IAAF Çocuk Atletizm Oyunları'na katılımın korunmaya muhtaç çocukların sosyal ilişkileri üzerindeki etkisi incelenmiş; bulgular özellikle arkadaş desteği ve genel sosyal ilişki düzeyinde gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte, kontrol grubunda da bazı sosyal ilişki boyutlarında görece yüksek ortalamaların gözlenmesi, elde edilen sonuçların yalnızca deneysel müdahaleye atfedilmeden, daha bütüncül bir çerçevede değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Nitekim literatürde, kurum bakımında bulunan çocukların sosyal ilişkilerinin zaman içerisinde doğal gelişimsel süreçler, akran etkileşimleri ve kurum içi psikososyal destekler aracılığıyla da güçlenebileceği belirtilmektedir (Holt ve ark., 2017; Eime ve ark, 2013). Bu bağlamda, deney grubunda gözlenen değişimlerin IAAF Çocuk Atletizm Oyunları'nın yapılandırılmış ve etkileşim temelli doğasıyla ilişkili olduğu düşünülmekle birlikte, kontrol grubundaki iyileşmelerin de gelişimsel olgunlaşma ve kurum ortamının sağladığı sosyal etkileşim olanaklarıyla açıklanabileceği söylenebilir. Dolayısıyla bu bulgular, spor temelli müdahalelerin sosyal ilişkiler üzerindeki etkisinin mutlak değil; bağlamsal, çevresel ve zamansal faktörlerle birlikte ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmada dikkat çeken bir diğer bulgu, bazı sosyal ilişki boyutlarında son test ortalamalarının ön testlere kıyasla beklenen düzeyde artış göstermemesi ve bazı durumlarda düşüş eğilimi sergilemesidir. Bu durum, spor temelli müdahalelerin kısa süreli uygulamalarda her zaman doğrudan ve güçlü sosyal kazanımlar üretmeyebileceğini göstermektedir. Nitekim literatürde, özellikle dezavantajlı çocuk gruplarıyla yürütülen müdahalelerde, program süresinin sınırlı olması, grup içi etkileşimlerin henüz yeterince yapılandırılmaması ve çocukların spora yönelik motivasyon düzeylerindeki bireysel farklılıkların, sosyal çıktıların ortaya çıkmasını sınırlayabildiği belirtilmektedir (Hoffmann, 2022; Kentta, 2024). Ayrıca, spor ortamlarında zaman zaman ortaya çıkabilen performans beklentisi, rekabet algısı veya uyum baskısının, bazı çocuklarda sosyal çekilme ve kaygı tepkilerine yol açabileceği de vurgulanmaktadır (Bean, 2021; Gosai, 2023). Bu çerçevede, elde edilen bulgular sporun sosyal ilişkiler üzerindeki etkisinin tek yönlü ve otomatik olmadığını; müdahalenin süresi, uygulama biçimi ve psikososyal iklimi gibi bağlamsal faktörlerle birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu noktada, araştırmanın örneklem grubunun özelliklerinin özellikle vurgulanması gerekmektedir. Korunmaya muhtaç çocuklar, tipik gelişim gösteren ve düzenli olarak spor yapan çocuklardan farklı psikososyal geçmişlere, bağlanma deneyimlerine ve sosyal öğrenme fırsatlarına sahiptir. Dolayısıyla bu çocuklardan elde edilen bulguların, sporcu kimliği gelişmiş veya destekleyici aile ortamında yetişen çocuklarla doğrudan karşılaştırılması metodolojik ve kuramsal açıdan yanıltıcı olabilir. Literatürde, korunmaya muhtaç çocuklar için sporun temel işlevinin performans geliştirmekten ziyade, güvenli sosyal etkileşim alanları oluşturmak, aidiyet duygusunu desteklemek ve duygusal regülasyonu güçlendirmek olduğu vurgulanmaktadır (UNICEF, 2020; Holt, 2017). Bu bağlamda, IAAF Çocuk Atletizm Oyunları'nın bu çocuklar üzerindeki etkileri, "spor yapan çocuklar daha yüksek sosyal destek algısına sahiptir" şeklindeki genelleyici yaklaşımlar çerçevesinde değil; koruyucu ve destekleyici bir müdahale modeli olarak değerlendirilmelidir. Elde edilen bulgular, sporun

korunmaya muhtaç çocuklar için sosyal ilişkileri güçlendirmede tek başına yeterli olmayabileceğini; ancak uygun sosyal iklim, süreklilik ve psikososyal destekle birlikte ele alındığında anlamlı bir gelişim alanı sunabileceğini göstermektedir.

Genel olarak bulgular, spor temelli müdahalelerin özellikle akran ilişkilerini destekleme potansiyeli taşıdığını; ancak bu potansiyelin ortaya çıkmasında programın süresi, uygulama biçimi ve spor ortamında oluşturulan sosyal iklimin niteliğinin belirleyici olduğunu göstermektedir. Nitekim Gosai ve arkadaşları (2023) liderlik tarzı, psikolojik güvenlik ve takım ikliminin spor ortamlarında sosyal faydaların oluşmasında kritik bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Azpiazu (2024), erken ergenlik döneminde akran desteğinin benlik algısı ve psikolojik sağlamlık üzerindeki etkisini vurgulamış; spor ortamlarının bu etkileşimleri bilinçli biçimde destekleyecek şekilde yapılandırılmasının önemine dikkat çekmiştir. Mevcut araştırmanın bulguları da bu çerçevede değerlendirildiğinde, korunmaya muhtaç çocukların sosyal ilişkilerinin güçlendirilmesinde sporun tek başına yeterli bir araç olmadığı; müdahalenin süresi, bağlamsal koşulları ve çocukların içinde bulunduğu sosyal çevrenin destekleyici niteliği ile ele alınması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu durum, spor temelli uygulamaların bu özel grup için yalnızca fiziksel etkinlik olarak değil, planlı ve çok boyutlu bir psikososyal destek alanı olarak tasarlanmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Bu araştırma, IAAF Çocuk Atletizm Oyunları'na katılımın korunmaya muhtaç çocukların sosyal ilişkileri üzerinde bazı boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar oluşturduğunu ortaya koymuştur. Ancak bu farklılıkların tüm boyutlarda tutarlı ve olumlu yönde bir artış biçiminde gerçekleşmediği görülmüştür. Özellikle arkadaş desteği ve genel sosyal ilişki düzeyine ilişkin bulgular, deney ve kontrol grupları arasında yönü değişken sonuçlar ortaya koymuş; bazı durumlarda kontrol grubunun daha yüksek puanlar sergilediği belirlenmiştir. Ayrıca, son test ortalamalarının ön testlere kıyasla düşüş göstermesi, spor temelli müdahalelerin sosyal destek algısı üzerindeki etkilerinin bağlama duyarlı olduğunu düşündürmektedir. Bu çerçevede, sosyal destek algısının programın niteliği, süresi ve çocukların bireysel deneyimleriyle birlikte şekillenen çok boyutlu bir yapı olduğu söylenebilir.

Araştırmanın sınırlılıkları dikkate alındığında, elde edilen bulguların genellenebilirliğinin sınırlı olduğu söylenebilir. Katılımcı sayısının görece az olması, program süresinin kısa tutulması ve yalnızca nicel yöntemlerin kullanılması, çalışmanın başlıca kısıtlarıdır.

Öneriler

- Gelecekte yapılacak çalışmaların, daha uzun süreli ve takip ölçümleri içeren tasarımlarla yürütülmesi,
- Programlara aile katılımı ve sosyal beceri eğitimleri gibi psiko-sosyal bileşenlerin eklenmesi,
- Kontrol gruplarının da sosyal destek mekanizmaları açısından daha yakından izlenmesi,
- Nitel yöntemlerle çocukların öznel deneyimlerinin derinlemesine incelenmesi, araştırmanın bulgularını daha güçlü ve anlamlı hale getirecektir.

KAYNAKLAR

- Azpiazu, L. (2024). The impact of social support, self-concept and resilience on school adjustment problems: A structural equation model. *Educational Psychology Review*. <https://doi.org/10.1007/s12310-024-09736-9>.
- Bean, C. N., Forneris, T., & Fortier, M. (2021). Girls just wanna have fun: A process evaluation of a female youth-driven physical activity-based life skills program. *Journal of Applied Sport Psychology*, 33(2), 173–195.
- Binbir, S. G., & Ertürk Kara, H. G. (2020). Aile-öğretmen iletişimi ve işbirliği ile çocukların sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 70-83. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.680753>.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Duyan, V., Gelbal, S., & Var, G. (2013). Sosyal ilişki unsurları ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilimleri Dergisi*. 38(170), 165–177.
- International Association of Athletics Federations. (2006). *IAAF kids' athletics: Practical guide for instructors*. IAAF.
- Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity MJ., Payne, WR. (2013). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents: informing development of a conceptual model of health through sport. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*. 10, 1-21.
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A.-G., & Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior Research Methods*, 39(2), 175–191.
- Gosai, J., Fransen, K., Hurst, P., & Kavussanu, M. (2023). The role of leadership style and psychological safety in athletes' perceptions of flourishing. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2023.2201462>
- Hoffmann, M. D., Barnes, J. D., Tremblay, M. S., & Guerrero, M. D. (2022). Associations between organized sport participation and mental health difficulties: Data from over 11,000 US children and adolescents. *PLOS ONE*, 17(6), e0268583. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0268583>
- Holt, N. L., Neely, K. C., Slater, L. G., Camiré, M., Côté, J., Fraser-Thomas, J., ... & Tamminen, K. A. (2017). A grounded theory of positive youth development through sport based on results from a qualitative meta-study. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 10(1), 1-49. <https://doi.org/10.1080/1750984X.2016.1180704>
- IAAF. (2015). *IAAF Kids' Athletics Guide*. International Association of Athletics Federations. Retrieved from <https://worldathletics.org> [Erişim tarihi: 23.05.2025]
- Jones, D. (2024). Impact of team sports participation on social skills development in youth. *American Journal of Recreation and Sports*, 3(2), 24–34. <https://doi.org/10.47672/ajrs.2400>
- Karasar F. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. 15. baskı. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- Kenttä, G. (2024). Rationale for a focused attention on mental health of high-performance youth athletes. *International Sport Coaching Journal*, 11(3), 457-468. <https://doi.org/10.1123/iscj.2023-0045>
- Ladd, G. W. (2021). Peer relationships and social competence during early and middle childhood. In M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of Child Psychology and Developmental Science* (8th ed., Vol. 4, pp. 1-47). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781119171492.childpsy405>
- Morgan, P. J., Lubans, D. R., Barnett, L. M., Cliff, D. P., Okely, A. D., & Batterham, M. (2013). Fundamental movement skill interventions in youth: A systematic review and meta-analysis. *Pediatrics*, 132(5), e1361 e1383.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2013). *Ortaokul beden eğitimi ve spor dersi: Atletizm modülü (5-8. sınıflar)*. MEB Yayınları.

Turner, R. J., Frankel, B. G., Levin, D. M. (1983). Social support: Conceptualization, measurement and implications for mental health. In J. R. Greenley (Ed.), *Research in Community and Mental Health* (3), 67-111.

UNICEF. (2020). *Protecting children from violence, exploitation and abuse*. United Nations Children's Fund. <https://www.unicef.org/protection> [Erişim tarihi: 23.05.2025]

Vélez, A., Gálvez, J., Jaenes, J. C. (2020). Effects of a fundamental movement skills-based physical activity program on the physical fitness and social behavior of children. *Journal of Physical Education and Sport*, 20(4), 1982-1988.